

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa maaliskuussa 2019

Päälöydökset

- Suurin osa asiakkaista pääsi kuukaudessa kiireettömälle perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle.
- Saira- ja terveydenhoitajan vastaanotolle pääsi kaksi kolmasosaa asiakkaista kolmessa vuorokaudessa.
- Hammaslääkärin käyntiaikaa yli kolme kuukautta odotti viidenes asiakkaista.
- Yli puolet asiakkaista joutui odottamaan YTHS:n hammaslääkärikäyntiä yli kolme kuukautta.

Suurin osa asiakkaista pääsee kuukaudessa kiireettömälle perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle

Yli 80 prosenttia kiireettömistä lääkärin avosairaanhoidon vastaanottokäynneistä toteutui maaliskuussa 2019 kuukauden kuluessa hoidon tarpeen arviosta. Saira- ja terveydenhoitajan kiireettömistä vastaanottokäynneistä lähes 70 prosenttia toteutui kolmen vuorokauden kuluessa.

Odotusaika oli yli kolme kuukautta hoidon tarpeen arvioinnista noin kahdessa prosentissa käynneistä. Pitkiä odotusaikoja oli aluehallintovirastojen alueista (Avi) suhteellisesti eniten Pohjois-Suomessa (8 %). Lukumääräisesti eniten pitkiä odotusaikoja oli Espoon (171 käyntiä) ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksoten terveyskeskuksissa (136 käyntiä). (Kuvio 1).

Kolmessa viikossa pääsi hammaslääkärille yli 40 prosenttia asiakkaista

Yli 40 prosenttia hammaslääkärikäynneistä toteutui kolmen viikon kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista. 18 prosentissa käynneistä käyntiä joutui odottamaan yli kolme kuukautta ja viidessä prosentissa yli puoli vuotta. Espoossa (172 käyntiä) ja Jyväskylän yhteis- toiminta-alueen terveyskeskuksessa (Jyte) (111 käyntiä) oli lukumääräisesti eniten käyntejä, joihin oli odotettu yli kuusi kuukautta.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hammaslääkärille odotettiin yli kolme kuukautta

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) hoitoonpääsy lääkärille toteutui kolmen kuukauden kuluessa. Hammaslääkärien kiireettömien käyntien odotusajat venyivät yli kolmen kuukauden yli 60 prosentista käynneistä.

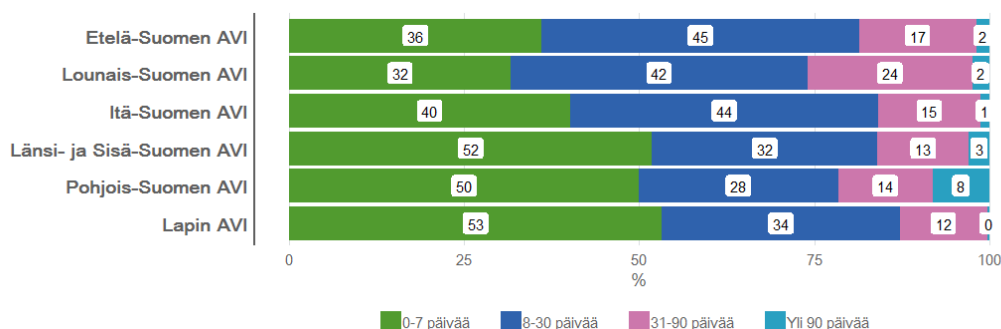
Kaisa Mölläri
etunimi.sukunimi@thl.fi

Leena Kovanen
etunimi.sukunimi@thl.fi

ISSN 1798-0887

Kuvio 1. Lääkärin kiireettömälle vastaanotolle toteutuneiden käyntien odotusajat hoidon tarpeen arvioinnista eri aluehallintovirastojen alueella maaliskuussa 2019, %

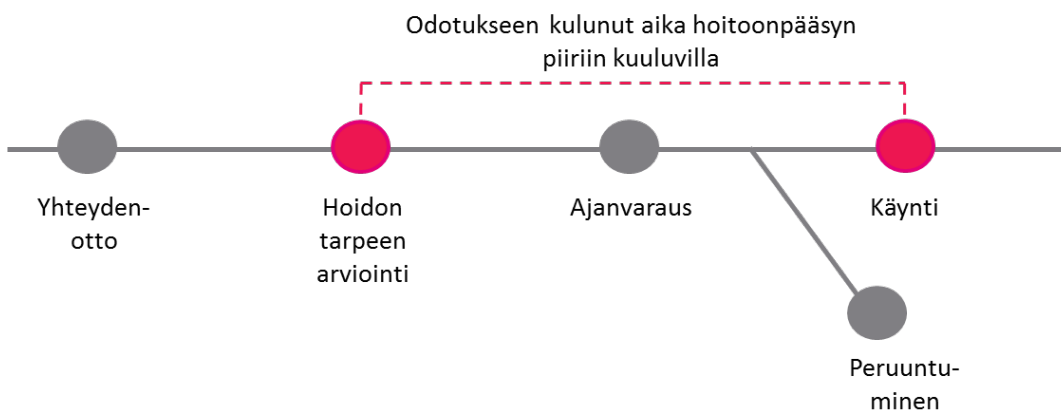
Tiedonkeruu

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot perustuvat terveyskeskusten ja YTHS:n tietojärjestelmistä suoraan poimittaviin perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoihin (Avohilmo).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tiedoissa tarkastellaan kiireettömien avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon toteutuneiden sairaanhoidon käyntien odotusaikoja (kuvio 2).

Laki hoitoonpääsystä ei koske Ahvenanmaata eikä Ahvenanmaan tiedot ole mukana hoitoonpääsyn seurannassa.

Kuvio 2. Hoidon saatavuuden seurantapisteet perusterveydenhuollossa

Maaliskuussa 2019 perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoja (Avohilmo) hoitoonpääsystä saatiin 87 prosentista terveyskeskuksista ja suun terveydenhuollosta 84 prosenttisesti.

Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) hoitoonpääsy tiedot saatiin kattavasti lukuun ottamatta suuhygienistin tietoja.

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot julkaistaan tiivisteinä ja kuutioina. Lisäksi tiedot julkaistaan Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetissa ja THL:n Tietoikkunassa.

- Toteutuneiden käyntien odotusajat perusterveydenhuollossa
  - tiiviste
  - kuutio
- Toteutuneiden käyntien odotusajat suun terveydenhuollossa
  - tiiviste
  - kuutio
- Sotkanet
- Tietoikkuna

www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/pth

Laatuseloste

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

Tilastotietojen relevanssi

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyraportointi sisältää tiedot terveyskeskusten hoitoonpääsyn toteutumisesta määrätyn ajankohtana. Hoitoonpääsyraportointi käsittää terveyskeskusten terveydenhuoltolain 51§:n mukaisen perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitoonpääsyn toteutumisen.

Tiedot kerätään perusterveydenhuollon avohoidon tuottavista terveyskeskuksista. Tietojen keruu on kaksiosainen. Hoitoonpääsyn odotusaikojen toteumatiedot saadaan perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustiedoista (Avohilmosta). Yhteydensaantia sekä tietojen julkaisemista koskevat tiedot kerätään erillistiedonkeruuna terveyskeskuksista kerran vuodessa keväällä. Avohilmosta saatavat toteutuneiden käyntien odotusajat raportoidaan aluehallintovirastoittain, maakunnittain sekä terveyskeskus- että toimipaikkatasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa hoitoonpääsyn toteutumisen valvontaa varten tarvittavat tiedot aluehallintovirastoille (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira). Tiedot ovat myös käytössä terveyskeskusten omavalvonnan ja seurannan välineenä. Lisäksi niitä käytetään maakuntien väliseen arviointiin. Raportin pohjana olevan hoitoilmoitusrekisterin tietosisältöä ja tiedonkeruuta sekä raportointia kehitetään yhteistyössä valvontaviranomaisien, tiedontuottajien ja käyttäjien kanssa.

Sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon hoitoilmoitusten keruu perustuvat lakiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008) sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007). Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn tietojen keruu perustuu terveydenhuoltolakiin (1326/2010, 51§).

Menetelmäkuvaus

Terveyskeskusten hoitoonpääsy tiedot poimitaan ja raportoidaan pääosin Avohilmon tiedoista. Osa tiedoista saadaan kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä (välitön yhteydensaanti ja hoitoonpääsyä koskevien tietojen julkaisu). Erilliskysely osoitetaan terveyskeskusten ja YTHS:n johtaville lääkäreille/johtaville hammaslääkäreille. Kyselyn kysymykset on laadittu yhteistyössä valvontaviranomaisien ja STM:n edustajien kanssa.

Avohilmosta poimitut hoitoonpääsy tiedot perustuvat terveydenhuollon julkisista toimintayksiköistä henkilötunnuksella saatuihin hoitoilmoituksiin, jotka kerätään päivittäin avohoitokäynneistä. Julkinen palveluntuottaja on velvollinen toimittamaan tiedot, vaikka palvelu olisi ulkoistettu. Raportilla käytetyt luokitukset sekä tiedonkeruun ohjeet on kuvattu avohoidon [Avohilmo-oppaissa](#), [Hilmo 2019-oppaassa](#) sekä THL:n verkkosivuilla (www.thl.fi/avohilmo).

Avohilmosta saatavat hoitoonpääsy tiedot perustuvat asiakkaan/potilaan yhteydenottoon terveyskeskukseen, ammattihenkilön tekemään hoidon tarpeen arviointiin sekä sen perusteella tapahtuneeseen lääkärin/hammaslääkärin tai sairaanhoitajan/terveydenhoitajan/suuhygienistin vastaanottokäyntiin. Raportointiin on otettu mukaan vain kiireetön sairaanhoidollinen lääkärin/hammaslääkärin tai hoitajan käynti sekä käyntiin liittyvä hoidon tarpeen arviointi. Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantapisteen on tarkemmin kuvattu tilastoraportin (THL 16/2019) kuviossa 2.

Tietojen kattavuus

Tässä tilastoraportissa raportoidaan Avohilmoon 23.04.2019 mennessä tulleita tietoja. Maaliskuussa 2019 Avohilmosta saatavia perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tietoja puuttui 17 terveyskeskuksesta/kuntayhtymästä (terveyskeskusten kokonaismäärä 133) kuuden eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 1.) Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn kysely yhteydensaannista ja hoitoonpääsy tietojen julkaisusta saatiin kaikista terveyskeskuksista sekä perusterveydenhuollosta että suun terveydenhuollosta.

Taulukko 1. Puuttuvat* perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tiedot maaliskuussa 2019

Alue	Maakunta	Terveyskeskus/Kaupunki/Kuntayhtymä
Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Heinolan terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Sysmän terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Askolan terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Etelä-Savo	Sulkavan terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Lapinlahden terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Keminmaan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kolarin terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Rovaniemen terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Sallan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Utsjoen terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Kemiönsaaren terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virrat-Ruovesi -yhteistoiminta-alue
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kaskinen **
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Maalahti ja Korsnäs **
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Mustasaaren ja Vöyrin perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Närpiö **
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Puolangan terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Peruspalvelukuntayhtymä Kallio/terveyskeskus
Yhteensä		17

* Puuttuva tieto kokonaan tai alle 5

** Kaskinen, Närpiö, Kristiinankaupunki, Maalahti ja Korsnäs kuuluvat Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään (Rannikko-Pohjanmaan terveyskeskus), mutta kuntayhtymän kunnat toimittavat tiedot erikseen.

Suun terveydenhuollon osalta hoitoonpääsytietoja lokakuussa puuttui 21 terveyskeskuksesta/kuntayhtymältä/yhteistoiminta-alueelta (kokonaismäärä 133) kuuden eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Puuttuvat suun* terveydenhuollon hoitoonpääsytiedot maaliskuussa 2019

Alue	Maakunta	Terveyskeskus/Kaupunki/Kuntayhtymä/Yhteistoiminta-alue
Etelä-Suomen AVI	Kanta-Häme	Hattulan terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Hyvinkää **
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Kirkkonummen terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Ylä-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
Lapin AVI	Lappi	Sallan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Utsjoen terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Ylitornion terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Satakunta	Säkylän terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Kemiönsaaren terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Laitilan terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Etelä-Pohjanmaa	Lapuan terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Tampereen ja Oriveden yhteistoiminta-alue
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virrat-Ruovesi -yhteistoiminta-alue
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virrat-Ruovesi -yhteistoiminta-alue
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kaskinen ***

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kristiinankaupunki ***
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Maalahti ja Korsnäs ***
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Mustasaaren ja Vöyrin perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Närpiö ***
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Vaasan ja Laihian yhteistoiminta-alue
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Puolangan terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Oulaisten terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi/terveyskeskus
Yhteensä		21

* Puuttuva tieto kokonaan tai alle 5

** Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula kuuluvat Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymään, mutta kuntayhtymän kunnat toimittavat tiedot erikseen.

*** Kaskinen, Närpiö, Kristiinankaupunki, Maalahti ja Korsnäs kuuluvat Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään (Rannikko-Pohjanmaan terveyskeskus), mutta kuntayhtymän kunnat toimittavat tiedot erikseen.

Alla on lueteltu kuntayhtymien/yhteistoiminta-alueiden kunnat, jotka toimittavat tiedot erikseen eri kunnista ohjeista poiketen.

- Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula, Pornainen) toimittavat tiedot erikseen.
- Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Heinävesi, Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä, Tohmajärvi, Valtimo) toimittavat tietoja kuntayhtymänä, mutta Rääkkylä ja Tohmajärvi toimittavat tietoja erikseen. Rääkkylä ja Tohmajärvi ovat ulkoistettuja palveluita yksityiselle toimijalle.
- Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Maalahti, Närpiö) toimittavat tiedot erikseen.
- Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymään (Kymsote) kuuluvat kunnat (Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti) toimittavat tiedot erikseen.
- Viitasaaren, Kinnulan ja Pihtiputaan yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat kunnat (Viitasaari, Kinnula, Pihtipudas) toimittavat tiedot erikseen.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Perusterveydenhuollon hoitopaasytiedot ovat odotusaikojen toteumatietoja, jotka saadaan Avohilmasta. Avohilmasta saatavat tiedot ovat hoidon todelliset ja reaaliaikaiset toteutumisaikat terveyskeskuksissa.

Kerran vuodessa tehtävä yhteydensaantia ja tietojen julkaisemista koskeva erillistiedonkeruu perustuu terveyskeskusten operaattoriseurannasta saatuihin tietoihin ja johtavien lääkärien/hammaslääkäreiden antamiin vastauksiin.

Tietojen oikeellisuuteen vaikuttaa se, miten oikein ja yhtenevästi ammattilaiset ovat tilastoineet ja tietojärjestelmätoimittajat ovat poimineet hoitopaasytiedot eri potilastietojärjestelmistä terveyskeskuksissa. Kyselystä saatava tieto on kokonaisarvio koko terveyskeskuksen tilanteesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tiedot raportoidaan maalisi- ja lokakuun tilanteesta. Puuttuvista hoitopaasytiedoista ilmoitetaan terveyskeskuksille ja järjestelmätoimittajille, joita pyydetään samalla korjaamaan aineistossa ilmenneet puutteet. Näin pyritään varmistamaan tietojen kattavuus.

THL tuottaa Avohilmasta saaduista hoitopaasytiedoista myös kuukausittain päivittyvää raportointia verkkopalveluna. Avohilmo-verkkoraportoinnissa on saatavissa hoitopaasytiedot palvelutuottajittain (terveyskeskustaso) ja toimipaikoittain (terveysasemataso). Palveluntuottajataso perustuu terveyskeskusten THL:n toimipaikkarekisteriin (TOPI) ilmoittamiin tietoihin. Toimipaikkatieto perustuu terveyskeskusten Sosiaali- ja terveysalan organisaatiorekisteriin (THL – SOTE-organisaatiorekisteri) ilmoittamiin tietoihin.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsystä julkaistaan tilastoraportti kaksi kertaa vuodessa ja kerran kuukaudessa päivittyvät kuutiot ja tiivistet THL:n verkkosivuilla. Tiedot ovat osoitteessa, www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/ptt.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tietoja on kerätty terveyskeskuksista vuodesta 2005 lähtien. Tiedonkeruu toteutettiin ensin kokonaisuudessaan kyselytutkimuksena, jonka muoto hieman täsmentyi vuosien aikana.

Vuonna 2014 tiedonkeruuta muutettiin perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa siten, että valtaosa tiedoista tulee suoraan potilastietojärjestelmästä (Avohilmo-tiedot) ja osittain kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti.

Tiedonkeruutavan muutos kaksi kertaa vuodessa kerätystä erilliskyselystä suoraan potilastietojärjestelmästä tapahtuvaan reaaliaikaiseen tiedonkeräykseen vaikuttaa tietojen vertailtavuuteen. Vuodesta 2014 alkaen Avohilmon kautta saatuja hoitoonpääsy tietoja ei voi verrata aiempiin kyselyillä saatuihin tietoihin.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hoitoonpääsy tietojen raportointi sisältää määräaikaan mennessä saadut reaaliaikaiset Avohilmo-tiedot sekä erilliskyselyn vastaukset terveyskeskuksista. Hoitoonpääsy tietojen raportit julkaistaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja joulukuussa THL:n verkkosivuilla. Hoitoonpääsy tiedot lähetetään ennen julkaisua valvontaviranomaisille.

Maaliskuun 2019 perusterveydenhuollon hoitoonpääsytilastoraportin erityispiirteet

Tässä tilastoraportissa on erityispiirteenä eri kuntayhtymien tiedonkeruun ongelmat. Hoitoonpääsykyselyihin vastauksia saatiin 147, vaikka terveyskeskusten kokonaismäärä on 133. Osa kuntayhtymien terveyskeskuksista ilmoitti tiedot kunkin kunnakohtaisesti.

Myös Avohilmoon kuntayhtymien terveyskeskusten tiedot saadaan osittain kunkin kunnakohtaisesti. Esimerkkinä tästä on 1.1.2019 aloittanut Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymään (Kymsote) kuuluvien kuntien (Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti) tiedot saadaan erillisinä tai virheellisesti väärin toimipaikkojen tiedoissa.

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymään (Siun Sote) kuuluvat kunnat (Heinävesi, Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä, Tohmajärvi, Valtimo) toimittavat tietoja kuntayhtymänä, mutta Rääkkylä ja Tohmajärvi toimittavat tietoja erikseen. Rääkkylä ja Tohmajärvi ovat ulkoistettuja palveluita yksityiselle toimijalle.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soiteen kuuluvista kunnista (Halsua, Kannus, Kaustinen, Kokkola, Kruunupyy, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli) Kokkola toimittaa tietoja erikseen.

Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymä toimittaa kunkin kunnakohtaisesti erillään tiedot, mutta rakentaa parhaillaan yhtenäistä tietotuotantoa. Tämän alueen ongelmana on kolme erillistä potilastietojärjestelmää.